

Németh Balázs

KOLTAI DÉNES SZEREPE AZ ANDRAGÓGIAI PROFESSZIÓ FEJLESZTÉSÉBEN

Dr. Koltai Dénes számos hazai és külföldi felnőttképzési szakember szakmai és tudományos felfogásának formálódásához járult hozzá sajátos szakpolitikai látásmódjával, a felnőttek tanulása és tanítása vonatkozásában integratív interdiszciplináris megközelítéssel, amely interdiszciplináris értelmezésbe ágyazva megújította a hazai andragógiát, legalábbis jelentős változásra, megújulásra készítetve azt, különös tekintettel az andragógiai professzió innovációjára az andragógia szakot érintő alap és mesterképzések szervezése és elindítása révén.

Ugyanakkor érdemes arra is rámutatnunk, hogy Koltai Dénes nem csak tudományszervezői magatartását jellemezze a kor trendjeinek és tényezőinek alapos feltárása, de magát a professzió-fejlesztést is úgy jelenítette meg, hogy az illeszkedjen a hazai és az európai, sőt a nemzetközi, ebben főleg az OECD és az UNESCO által képviselt képesség- és kompetencia-fejlesztő felfogások zöméhez, mivel azok rámutattak a felnőttképzés innovációjának lényegére a tanulás minősége és a tanári kompetenciák fejlesztése közötti összefüggések alapján.

Koltai professzor érdeme, hogy a korszerű egyetemi andragógus-képzés alap- és mesterszintű rendszerének megalkotásával a felnőttoktatási kutatások és fejlesztések, valamint a felnőttképzési professzió innovációja korszerű mederbe került a hazai felsőoktatásban. Az MTA PTB Andragógia Albizottságának elnökeként hozzájárult a hazai andragógia tudományának mint a neveléstudomány egyik pregnáns területének fejlesztéséhez, hazai és nemzetközi szaktudományos kapcsolatok előmozdításához, nemkülönben a felsőoktatási felnőttképzés minőségi kereteinek kimunkálásához.

Dr. Koltai Dénes elkötelezett volt az összehasonlító felnőttoktatási kutatások, módszertani fejlesztések és gyakorlatorientált felnőtt-tanulási környezetek megújításában, tekintettel a munkahelyi, valamint a sajátos helyi közösségi formákban zajló tudástranszferek szerepére. Népművelő, kultúra- és felnőttoktatás-kutató andragógia tanszéket, intézetet, majd kart szervezett az andragógia, a humán fejlesztés és a művelődéstudomány oktatásának és kutatásának interdiszciplináris környezetben való fejlesztéséhez. Számára egyaránt fontos volt a nemzetközi szakpolitikai partnerség az UNESCO Lifelong Learning Intézettel (UIL), a Német Népfőiskolai Szövetség Nemzetközi Intézetével (DVV International), az Európai Felnőttoktatási Társasággal (EAEA) és az egyetemközi kollaboráció az Európai Egyetemek Lifelong Learning Hálózatán (eucen) keresztül.

Munkatársait, kollégáit a folyamatos fejlesztések, innovációk megalkuvás nélküli megvalósítására ösztönözte, számára az andragógia nemcsak a felnőtt tanuló megismerését, felfedezését, de a tanítás és a tanulás felnőttkort érintő folyamatainak elemzését egyaránt jelentette. Mentalitását áthatotta úgy a teljesítmény-orientáltság, mint a szaktudományos együttműködés és a szolidaritás. Az andragógiai professzió előmozdítása volt a célja azzal is, hogy fiatal oktató kollégáit nemzetközi ösztöndíjak révén partneregyetemeken való ok-

tatásra és képzésre, nemzetközi folyóiratokban való publikálásra és szerkesztőségi közreműködésre, valamint uniós projektekben való aktív részvételre bízta, ezekhez minden lehetséges támogatást megadott és biztosított, mert felismerte, hogy ezek révén az általa koordinált képzések folyamatosan gazdagodnak az eredmények beépülésén keresztül, a nemzetközi partnerség pedig innovatív módon segíti az andragógia professzionális innovációját a nemzetközi irányok és közös alapelvek tükrében. Munkatársait bevezette a nemzetközi felnőttoktatás és képzés világába személyes kapcsolatait is felhasználva mind a négy égtáj felé. Ma már nem meglepő, hogy szintetizáló felfogását számos nemzetközi kutató és fejlesztő műhely ismerte el, sőt fiatal tanítványai és munkatársai személyesen tapasztalhatták, hogy őket a „Koltai-iskola” reprezentánsaiként tartják számon. Lényegesnek tartotta, hogy a felnőttoktatás praxisát éppen az andragógia révén lehet elismertetni, különösen az esélyteremtő, mai fogalmaink szerint az inklúziót ösztönző funkciója révén.

Itt érdemes talán rámutatnunk arra, hogy számára a segítő, szolidáris, azaz humánus magatartás alapelveként mutatott utat és ezen háttér alapján megérthető, hogy az andragógiai professziót érintő felfogása az elődök tiszteletére támaszkodva reprezentálta az elmélet és a gyakorlat szintézisét, abban főleg és elsősorban a pöggeleri modellt képviselő Zrinszky László, Durkó Mátyás, Csoma Gyula, Maróti Andor és Krisztián Béla hatása fedezhető fel.

Ugyanakkor horizontját a nemzetközi térben német nyelvi orientációja okán Franz Pöggeler mellett Heribert Hinzen, Hans-Georg Lössl, Werber Lenz, Elke Gruber, továbbá Jörg és Joachim Knoll, valamint Jost Reischmann nézetei, andragógiai témájú elemzései alakították, de jelentősen hatottak rá Dusan Savicevic iskolateremtő munkái is. Ezek a hatások személyes felfogását úgy alakították, hogy számára az andragógiai professzió lényege voltaképpen a felnőttoktatási professzió alapját képező hármasság, tehát a felnőtt tanuló autonómiájának, kritikai attitűdjének, valamint önirányított tanulásának támogatása és segítő formálása minden releváns módszerrel és eszközzel.

A huszadik és a huszonegyedik század fordulóján a felnőttek tanulását ösztönző részvétel- és teljesítmény-orientált európai uniós szakpolitikák, zömmel oktatás- és foglalkoztatási, továbbá szociálpolitikai kezdeményezések is hozzásegítették, hogy az andragógia elsődleges funkcióját tekintse iránymutatónak, ezért a sérülékeny társadalmi csoportok, szaknyelven az andragógiai célcsoportok felé orientálódott. Ennek tükrében talán jobban megérthető, hogy miért látta lényegesnek az andragógia és a pedagógia, valamint a szociális munka kapcsolatát előmozdítani a mértékadó pszichológiai és szociológiai dimenziókra tekintettel. Számára fontos volt a munkahelyi, a közösségi terekben zajló tanulási képesség és kompetenciafejlesztés egyéni/személyiség és szervezeti fejlesztést meghatározó kontextusa és az ezekben a folyamatokban kulcsszereplővé váló felnőttoktató, képző és facilitátor képességeinek minőségi fejlesztése.

Koltai Tanár Úrnak az andragógia professzió terén megvalósított innovatív törekvéseit, kutatási eredményeit a Felnőttoktatás Nagyjainak Nemzetközi Csarnoka (International Hall of Fame of Adult and Continuing Education) is elismerte, amikor 2008-ban tagjai közé választotta. Munkássága sokunkat ma is arra inspirál, hogy többet és jobbat tegyünk az andragógiai professzió formálása terén hazai és nemzetközi környezetben egyaránt.